

DOI: [10.32702/2307-2156-2018.11.27](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2018.11.27)

УДК 351:002.8

*І. Ю. Родченко,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом
ORCID: 0000-0003-1240-761X*

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ РОЗВИТКУ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

*Igor Rodchenko,
Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor of the Public Administration
Department in the Interregional Academy of Personnel Management*

ANALYSIS OF PROBLEMATIC ISSUES THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM DEVELOPMENT

У статті досліджено проблемні питання розвитку системи державного управління, в основу якого покладено методологічний підхід, що включає: інституційний, функціональний та еволюційний розвиток.

До інституційної частини розвитку системи державного управління віднесемо моделі суб'єкт-суб'єктної взаємодії на рівнях вищих, центральних та місцевих органів державної влади, а також в моделях суб'єкт-об'єктної взаємодії між ними. Найбільш суттєвими проблемними питаннями інституційного характеру є: розмежування повноважень між гілками влади; адміністративне реформування структури уряду; розмежування суспільних сфер управління між центральними органами державної влади; адміністративне реформування структури центральних органів виконавчої влади; розмежування територіальних сфер управління між місцевими органами державної влади; адміністративно-територіальне реформування; формування та реалізації структури владної ієрархії; адміністративне реформування структури владної ієрархії.

До функціональної частини розвитку системи державного управління віднесемо моделі суб'єкт-об'єктної взаємодії «система державної влади – суспільні сфери, галузі та відносини». Основними проблемними питаннями у функціональній частині є: формування та реалізації державних політик в різних сферах суспільства; формування та реалізації національних проєктів; формування та реалізації державних цільових програм; державне бюджетування.

До еволюційної частини розвитку системи державного управління віднесемо те, що реалізуються в моделі суб'єкт-об'єктної взаємодії «система державної влади – створення умов суспільного розвитку». Основними проблемними питаннями в еволюційній частині є: стратегічне управління та планування; реалізація державних програм соціально-економічного розвитку; проведення економічних і соціальних реформ та перетворень.

The article explores the problematic issues of the public administration system development, which reiterates a methodological approach, including: institutional, functional and evolutionary development.

The institutional part of the public administration system development includes subject-subject interaction models at the levels of higher, central and local state authorities, as well as models of subject-object interaction between them. The most significant institutional issues are: the separation of powers between branches of power; administrative reform in the government structure; demarcation in public spheres of management between central bodies of state power administrative reform in the structure of central executive bodies; delimitation in territorial spheres of management between local state authorities; administrative-territorial reforming; formation and realization in the structure of the power hierarchy; administrative reform in the structure of the power hierarchy.

The functional part of the public administration system development includes the models of subject-object interaction "the system of state power - public spheres, industries and relations". The main problematic issues in the functional part are: formation and implementation of state policies in different society spheres; formation and implementation of national projects; formation and implementation of state target programs; state budgeting.

The evolutionary part of the public administration system development includes what is implemented in the model of subject-object interaction "the system of state power - creating conditions for social development". The main issues in the evolutionary part are: strategic management and planning; implementation of state programs of socio-economic development; conducting economic and social reforms and transformations.

Ключові слова: державне управління; система державного управління; розвиток; проблемні питання.

Key words: public administration; public administration system; development; problematic issues.

Постановка проблеми. Проблеми виникають відповідно при реалізації суб'єкт-об'єктних, суб'єкт-суб'єктних та об'єкт-суб'єктних державно-управлінських відносин. Перші з них безпосередньо пов'язані з управлінськими впливами на різноманітні види суспільної діяльності, основними з яких є політична, економічна, соціальна та гуманітарна, другі – з управлінськими впливами, спрямованими на вдосконалення самої системи державного управління та державної служби, а треті – із впливами самих суспільних відносин та суб'єктів громадянського суспільства на розвиток системи державного управління [61, с. 586].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті проаналізовано роботи вчених, які зробили видатний внесок у розвиток науки державне управління, визначаючи проблемні питання в суб'єкт-суб'єктних і суб'єкт-об'єктних відносинах управління, зокрема: В. Авер'янова [1], І. Понкіна [14] та В. Бакуменка [2], І. Кравчук [8], П. Надолішнього [2], Г. Ніколіса [11], Н. Нижник [10], М. Орела [12], В. Писаренка [13], І. А. Пригожіна [18], О Червякової [24], та ін.

Метою статті є аналіз проблемні питання розвитку системи державного управління в суб'єкт-суб'єктних і суб'єкт-об'єктних відносинах.

Виклад основного матеріалу. В основу дослідження проблемних питань розвитку системи державного управління обрано методологічний підхід на основі вибору трьох основних напрямів такого розвитку, а саме:

- інституційного;
- функціонального;
- еволюційного.

До інституційної частини віднесемо моделі суб'єкт-суб'єктної взаємодії на рівнях вищих, центральних та місцевих органів державної влади, а також в моделях суб'єкт-об'єктної взаємодії між ними.

Найбільш важливим в інституційній частині є те, що забезпечує:

- розмежування повноважень між гілками влади;
- адміністративне реформування структури уряду;
- розмежування суспільних сфер управління між центральними органами державної влади (ЦОВВ);
- адміністративне реформування структури центральних органів виконавчої влади;
- розмежування територіальних сфер управління між місцевими органами державної влади;
- адміністративно-територіальне реформування;

- формування та реалізацію структури владної ієрархії;
- адміністративне реформування структури владної ієрархії.

До функціональної частини віднесемо моделі суб'єкт-об'єктної взаємодії «система державної влади – суспільні сфери, галузі та відносини».

Найбільш важливими у функціональній частині є те, що забезпечує:

- формування та реалізацію державних політик в різних сферах суспільства;
- формування та реалізацію національних проектів;
- формування та реалізацію державних цільових програм;
- державне бюджетування.

До еволюційної частини віднесемо те, що реалізуються в моделі суб'єкт-об'єктної взаємодії «система державної влади – створення умов суспільного розвитку».

Найбільш важливим в еволюційній частині є:

- стратегічне управління та планування;
- реалізацію державних програм соціально-економічного розвитку;
- проведення постійних економічних і соціальних реформ та перетворень.

На нашу думку, при визначенні основних проблемних питань розвитку системи державного управління, в першу чергу, доцільно зосередити увагу саме на тих з них, що є найбільш важливими в інституційній, функціональній та еволюційній частині та наведені вище.

При визначенні основних проблемних питань будемо виходити з визначення сутності проблеми державно-управлінських відносин як невідповідності існуючого та бажаного станів цих відносин, а її вирішення - як подолання цієї невідповідності.

Почнемо з визначення основних проблемних питань в інституційній частині. Як зазначав відомий український вчений Ю. Сурмін, виникнення нових відносин у суспільстві, перетворення їх на стійкі, суспільно значущі потребує створення відповідних структур, норм, правил, соціального регулювання, що є змістом інституціоналізації [7, с. 583].

При цьому доцільно враховувати систему структурних принципів державного управління, серед яких: структурно-цільові, що відображають закономірності раціональної побудови «дерева цілей» державного управління; структурно-функціональні, що характеризують закономірності та взаємозв'язки побудови функціональної структури державного управління; структурно-організаційні, які пов'язані із закономірностями та взаємозв'язками побудови організаційної структури державного управління; структурно-процесуальні, що дають уявлення про основні (визначальні) закономірності та взаємозв'язки раціонального і ефективного ведення управлінської діяльності органів державної влади [7, с. 564].

До найбільш суттєвих проблемних питань розмежування повноважень між гілками влади слід віднести:

- виключення дублювання функцій;
- надання демократичного характеру механізмам взаємного стримування;
- забезпечення реальної незалежності (функціональної та фінансової) судової гілки влади;
- підвищення ефективності парламентського контролю.

До найбільш суттєвих проблемних питань адміністративного реформування структури уряду слід віднести:

- розмежування політичних та адміністративних посад;
- чітке визначення обов'язків і повноважень відповідних посадових осіб;
- розроблення процедур і регламентів для налагодження їх чіткої взаємодії. Невдалий досвід введення посади урядового секретаря в Кабінеті Міністрів України скоріше свідчить про неготовність чинної системи влади до такої роботи, ніж про його помилковість.

До найбільш суттєвих проблемних питань розмежування суспільних сфер управління між центральними органами державної влади слід віднести:

- виключення функціонального дублювання;
- організація корпоративної роботи;
- компромісне, а не адміністративно-командне вирішення суперечливих питань;
- врахування історичного та сучасного зарубіжного і вітчизняного досвіду.

До найбільш суттєвих проблемних питань адміністративного реформування структури центральних органів виконавчої влади слід віднести:

- здійснення такого реформування на науково-обґрунтованій основі, виходячи з принципу А.Чандлера «стратегія визначає структуру управління» [7, с. 561];
- недопущення суттєвого розростання структури центральних органів виконавчої влади;
- упередження відомої управлінської патології «сьогодні об'єднати – завтра роз'єднати» шляхом обґрунтування доцільності таких дій.

До найбільш суттєвих проблемних питань розмежування територіальних сфер управління між місцевими органами державної влади слід віднести: проведення адміністративно-територіального реформування національного та/або місцевого масштабів на основі їх наукового та практичного обґрунтування, широкого обговорення.

До найбільш суттєвих проблемних питань адміністративно-територіального реформування слід віднести:

- визначення його основних напрямів та завдань, розроблення його концепції та стратегії;
- визначення фінансових можливостей держави щодо його проведення;
- проведення соціологічних опитувань, а, в разі доцільності, і національного та/чи місцевих референдумів з цього питання;

- порівняння та узагальнення їх результатів.

До найбільш суттєвих проблемних питань формування та реалізації структури владної ієрархії слід віднести:

- завершення адміністративного реформування структури влади в Україні;
- здійснення адміністративно-територіальної реформи національного масштабу;
- адміністративне реформування структури владної ієрархії на регіональному та районному рівнях;
- підвищення ефективності системи державних комунікацій.

До найбільш суттєвих проблемних питань адміністративного реформування структури владної ієрархії слід віднести [7, с. 565, 569]:

- зміну адміністративно-територіального устрою, а, відтак, і структури владної ієрархії;
- зміну чинної моделі структури владної ієрархії, насамперед на регіональному рівні;
- виключення дублювання функцій органів державної влади та місцевого самоврядування на регіональному та районному рівнях державного управління;
- здійснення контролю за функціонуванням виконавчої влади з боку суспільства через інститути парламентської та прямої демократії ;
- запровадження критерію якості державних послуг як основного під час оцінки діяльності державних установ.

Визначимо основні проблемні питання у функціональній частині механізмів самовпорядкування.

До найбільш суттєвих проблемних питань формування та реалізації державних політик в різних сферах суспільства слід віднести:

- консолідацію стратегічних функцій і функцій вироблення політики в уряді та в міністерствах;
- необхідність обов'язкового визначення таких політик певними нормативно-правовими актами;
- зазначення, в межах якої стратегії (стратегій) та на якому їх етапі вони реалізуються;
- уніфікація актів, якими мають визначатися та затверджуватися державні політики;
- ефективна інформаційна політика щодо їх прийняття та супроводження на всіх етапах реалізації як форма громадського контролю за їх виконанням;
- розроблення, прийняття та виконання центральними органами виконавчої влади програм дій, що не є пріоритетними але обов'язково виконуються в межах цих політик додатково до державних цільових програм;
- встановлення соціально-партнерських відносин з громадянами в процесі розробки програм та конкретних рішень, а також під час оцінки досягнень реалізації державної політики [7, с. 565];
- обов'язковість та незалежність оцінювання результативності проведення державних політик в країні та в різних сферах суспільства.

До найбільш суттєвих проблемних питань формування та реалізації національних проектів слід віднести:

- більш чітке нормативно-правове визначення сфер їх прикладення, а також розмежування з державними цільовими програмами;
- їх прив'язка до певного терміну виконання, незалежно від характеру та призначення проекту;
- включення інноваційних блоків до їх складу
- щорічна актуалізація (перегляд, уточнення, корекція) завдань проектів;
- ефективне інформаційне супроводження на всіх етапах їх реалізації як форма громадського контролю за виконанням;
- проведення всеукраїнського конкурсу проектів – претендентів для включення до складу національних проектів;
- удосконалення методик їх обґрунтування, розробки та реалізації, а також оцінювання результативності.

До найбільш суттєвих проблемних питань формування та реалізації державних цільових програм слід віднести:

- забезпечення обов'язковості розроблення та прийняття таких програм в межах відповідних державних політик та для реалізації їх пріоритетних напрямів;
- більш чітке та зрозуміле розмежування з програмами соціально-економічного розвитку країни та окремих регіонів;
- включення інвестиційно-інноваційного блоку до їх складу;
- щорічна актуалізація (перегляд, уточнення, корекція) завдань програм;
- ефективне інформаційне супроводження на всіх етапах реалізації таких програм як форма громадського контролю за виконанням;
- розбіжність у необхідних витратах на їх реалізацію з можливостями бюджетного фінансування, що підвищує ризик їх недовиконання;
- удосконалення методик їх обґрунтування, розробки та реалізації, а також оцінювання результативності.

До найбільш суттєвих проблемних питань державного бюджетування слід віднести:

- забезпечення збалансованості доходної та витратних частин державного бюджету;
- пошук «золотої середини» у балансі державної та територіальної частин бюджетних витрат;
- підвищення ефективності міжбюджетних відносин;
- демократизація бюджетних відносин в структурі владної ієрархії, між органами державної влади та

органами місцевого самоврядування;

- забезпечення обґрунтованості державного бюджетного фінансування державних та регіональних програм соціально-економічного розвитку, національних проектів та державних цільових програм;
- обґрунтованість витрат фінансових резервів держави;
- підвищення ефективності державних витрат за рахунок застосування чітких схем оцінювання виконання бюджету та підзвітності державних службовців стосовно державних витрат [7, с.565];
- розвиток програмно-цільової методології бюджетування, зокрема введення окремими статтями інвестиційно-інноваційного фінансування;
- подальше підвищення ефективності та результативності державного фінансового контролю.

Визначимо основні проблемні питання в еволюційній частині механізмів самовпорядкування.

До найбільш суттєвих проблемних питань стратегічного управління та планування слід віднести:

- необхідність обов'язкового визначення такого управління та планування певними нормативно-правовими актами;
- уніфікація актів, якими мають визначатися та затверджуватися державні стратегії;
- наявність в них окрім SWOT – аналізу також блоку антикризового управління;
- щорічний перегляд та корекція стратегій розвитку та стратегічних планів, враховуючи досвід передових країн світу;
- ефективна інформаційна політика щодо їх прийняття та супроводження на всіх етапах реалізації як форма громадського контролю за їх виконанням;
- ведення реєстру національних, державних та регіональних стратегій розвитку;
- подальший розвиток теоретико-методологічного та інноваційного забезпечення проблемних питань стратегічного управління та планування.

До найбільш суттєвих проблемних питань реалізації державних програм соціально-економічного розвитку слід віднести:

- забезпечення обов'язковості розроблення та прийняття таких програм в межах відповідних стратегій державного та регіонального розвитку для забезпечення реалізації їх пріоритетних напрямів;
- відповідність завдань таких програм пріоритетним напрямам регіонального розвитку;
- системний взаємозв'язок щорічних і середньострокових регіональних та територіальних програм соціально-економічного розвитку;
- відображення в цих програмах завдань національних проектів та державних цільових програм у частині, що стосується в них відповідних територій;
- розбіжність у необхідних витратах на їх реалізацію з можливостями бюджетного фінансування, що підвищує ризик їх недовиконання.

До найбільш суттєвих проблемних питань проведення економічних і соціальних реформ та перетворень слід віднести:

- необхідність підтримки населенням;
- підвищення ефективності, економічності, результативності та справедливості (рівних економічних і соціальних умов та можливостей населення в межах визначених територій) економічних і соціальних відносин внаслідок їх реалізації;
- формування базової команди реформаторів;
- планування реформ;
- проектний підхід до реформування;
- зв'язок стратегій розвитку, національних проектів та державних цільових програм з напрямами та завданнями реформ;
- конкретність напрямів та завдань реформ, зрозумілість та обґрунтованість очікуваних результатів;
- визначення моменту започаткування та терміну їх проведення;
- етапність проведення реформ;
- необхідність достатніх ресурсів для їх проведення та успішного завершення;
- комплексність та системність їх проведення;
- закріплення відповідального органу державної влади (уповноваженої особи) за підготовку та проведення реформи, її результати;
- забезпечення прозорості, партисипативності, транспарентності, громадського контролю на всіх етапах проведення;
- звітування за результатами всіх етапів реформування.

Висновки. В основу дослідження проблемних питань розвитку системи державного управління покладено методологічний підхід, що включає: інституційний, функціональний та еволюційний розвиток.

Найбільш суттєвими проблемними питаннями інституційного характеру є: розмежування повноважень між гілками влади; адміністративне реформування структури уряду; розмежування суспільних сфер

управління між центральними органами державної влади; адміністративне реформування структури центральних органів виконавчої влади; розмежування територіальних сфер управління між місцевими органами державної влади; адміністративно-територіальне реформування; формування та реалізації структури владної ієрархії; адміністративне реформування структури владної ієрархії.

Основними проблемними питаннями у функціональній частині є: формування та реалізації державних політик в різних сферах суспільства; формування та реалізації національних проєктів; формування та реалізації державних цільових програм; державне бюджетування.

Основними проблемними питаннями в еволюційній частині є: стратегічне управління та планування; реалізація державних програм соціально-економічного розвитку; проведення економічних і соціальних реформ та перетворень.

Список використаних джерел.

1. Авер'янов В. Б. Адміністративна реформа та правова наука. *Право України*. 2002. № 3. С. 20 – 23.
2. Бакуменко В. Д., Надолішній П. І., Їжа М. М., Арабаджи Г. І. Державне управління : основи теорії, історія і практика : навчальний посібник. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. 394 с
3. Бортейчук Р. Ю. Механізми реалізації стратегічного управління в діяльності органів державної влади : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Р. Ю. Бортейчук; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - К., 2012. - 20 с.
4. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2009. 36 с.
5. Державне управління : словник-довідник / за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
6. Деякі питання упорядкування структури Секретаріату Кабінету Міністрів України, апарату міністерств та інших центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України 18.08.2017 р. № 644. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/644-2017-%D0%BF> (дата звернення 09.11. 2018).
7. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. // за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
8. Кравчук І. В. Теоретико-методологічні засади оцінювання державної політики в Україні : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 Київ, 2015. 36 с.
9. Методологія державного управління : словник-довідник // укладачі : В. Д. Бакуменко (кер. автор. кол.), Д. О. Безносенко, С. В. Бутівченко та ін. Київ : Вид-во НАДУ. 2004. 94 с.
10. Нижник Н. Р. Проблеми сьогодення державного управління в Україні *Університетські наукові записки*. 2007. № 3 (23). С. 14-19.
11. Николис Г. Самоорганизация в неравновесных системах. От диссипативных структур к упорядоченности через флуктуации. Москва : Мир, 1979. 512 с.
12. Орел М. Г. Адміністративне реформування в Україні в умовах глобалізації: теоретико-методологічний аспект : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Київ, 2008. 20 с.
13. Писаренко В. П. Організаційно-правові засади електронного документування в діяльності органах публічної влади : автореф. дис... докт. наук з держ. упр. : 25.00.02. Харків, 2013. 36 с.
14. Положення про директорат стратегічного планування та європейської інтеграції : наказ Міністерства культури України від 11.09.2017 р. N 742/0/17- URL : http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/officialcategory?cat_id=245281927
15. Понкин И. В. Теория девиантологии государственного управления : Неопределённости, риски, дефекты, дисфункции и провалы в государственном управлении. Москва : Буки-Веди, 2016. 250 с.
16. Попов С. А. Нововведення в системі органів публічної влади: стратегічний підхід : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр. : Київ, 2015. 36 с.
17. Поспелова Т. В. Державне управління людським розвитком в умовах трансформації українського суспільства : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2013. 36 с.
18. Пригожин А. И. Дезорганизация : причины, виды, преодоление. – Москва : Альпина Бизнес Букс, 2007. 402 с.
19. Примуш Р. Б. Інноваційне управління персоналом органів державної влади в Україні : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.03. Київ, 2015. 20 с.
20. Пухкал О. Г. Модернізація системи державного управління в контексті розвитку громадянського суспільства в Україні : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01. Київ, 2011. 36 с.
21. Сорока С. В. Механізми взаємодії вищих органів державної влади України в процесі реалізації управлінських функцій : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02. Миколаїв, 2013. 36 с.
22. Федорук А. М. Трансформація регіональної політики України в контексті євроінтеграційних процесів : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Донецьк, 2012. 20 с.
23. Хакен Г. Синергетика / перевод с английского В. И. Емельянова под ред. Ю. Л. Климонтовича и С. М. Осовца. Москва : Мир, 1980. 404 с.
24. Червякова О. В. Розвиток механізмів трансформації державного управління в контексті суспільних змін : автореф. дис... докт. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2016. 36 с.

References.

1. Averyanov, V.B. (2002), "Administrative reform and legal science", *Administratyvna reforma ta pravova nauka. Pravo Ukrayiny*. vol. 3, pp. 20-23. [in Ukrainian].
2. Bakumenko, V. D. Nadolishniy, P. I. Yizha, M. M. and Arabadzy H. I. (2009), *Derzhavne upravlinnya : osnovy teorii, istoriya i praktyka* [The Fundamentals of Theory, History and Practice], ORIDU NADU, Odesa. [in Ukrainian].
3. Bortyachuk, R. Yu. (2012), "Mechanisms of realization of strategic management in the activity of state authorities", Abstract of candidate dissertation, Public Administration, Kyiv. [in Ukrainian].
4. Voitovich, R.V. (2009), "Influence of globalization on the system of public administration", Abstract of doctor dissertation, Public Administration, Kyiv. [in Ukrainian].
5. *Derzhavne upravlinnya : slovnyk-dovidnyk* [Public administration: dictionary-directory], (2002), for colleges. edit.: Knyazev, V.M. and Bakumenko, V.D. UADU, Kyiv. [in Ukrainian].
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of streamlining the structure of the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine, the apparatus of ministries and other central executive bodies", available at : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/644-2017-%D0%BF> (Accessed 09 Nov 2018). [in Ukrainian].
7. Kravchuk, I.V. (2015), "Theoretical and Methodological Principles of Valuation of State Policy in Ukraine", Abstract of doctor dissertation, Public Administration, Kyiv. [in Ukrainian].
8. Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia / uklad. : Yu. P. Surmin, V. D. Bakumenko, A. M. Mykhnenko ta in. ; za red. Yu. V. Kovbasiuka, V. P. Troshchynskoho, Yu. P. Surmina, Kyiv : NADU, 2010. 820 p.
9. Metodolohiya derzhavnoho upravlinnya : slovnyk-dovidnyk [Methodology of Public Administration: dictionary-directory] (2004), compilers: Bakumenko, V.D. (lead author of the book), Beznosenko, D.O. Butyshchenko, S.V. and others. NAPA, Kyiv, pp. 94. [in Ukrainian].
10. Nyzhnik, N.R. (2007), Problems of Present State Administration in Ukraine, *Universytetski naukovi zapysky*, vol. 3 (23), pp. 14-19. [in Ukrainian].
11. Nikolis, G. (1979), [Self-organization in nonequilibrium systems. From dissipative structures to order through fluctuations], World, Moscow. [in Russian].
12. Orel, M.G. (2008), "Administrative reform in Ukraine in the conditions of globalization: theoretical and methodological aspect", Abstract of candidate dissertation, Public Administration, Kyiv. [in Ukrainian].
13. Pisarenko, V.P. (2013), "Organizational and legal principles of electronic documentation in the work of public authorities", Abstract of doctor dissertation, Public Administration, Kharkiv. [in Ukrainian].
14. Ministry of Culture of Ukraine (2017), "Regulation on the Directorate for Strategic Planning and European Integration", available at : http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/officialcategory?cat_id=245281927 [in Ukrainian].
15. Ponkin, I.V. (2016), *Teoriya devyantolohyy hosudarstvennoho upravleniya : Neopredelionnosty, rysky, defekty, dysfunktsyy v provaly v hosudarstvennom upravlenyy*. [Theory of deviantology of public administration: Uncertainties, risks, defects, dysfunctions and failures in public administration], Buki-Vedi, Moscow. [in Russian].
16. Popov, S.A. (2015), "Innovation in the system of public authorities: a strategic approach", Abstract of doctor dissertation, Public Administration, Kyiv. [in Ukrainian].
17. Pospelova, T.V. (2013), "Public administration of human development in the conditions of transformation of Ukrainian society", Abstract of doctor dissertation, Public Administration, Kyiv. [in Ukrainian].
18. Prigogine, A.I. (2007), *Dezorganizatsiya : prichiny, vidy, preodoleniye* [Disorganization: causes, types, overcoming], Alpina Business Books, Moscow. [in Russian].
19. Prymush, R. B. (2015), "Innovative personnel management of public authorities in Ukraine", Abstract of candidate dissertation, Public Administration, Kyiv. [in Ukrainian].
20. Puhkal, O. G. (2011), "Modernization of the system of public administration in the context of the development of civil society in Ukraine", Abstract of doctor dissertation, Public Administration, Kyiv. [in Ukrainian].
21. Soroka, S.V. (2013), "Mechanisms of interaction of the highest bodies of state power of Ukraine in the process of realization of managerial functions", Abstract of doctor dissertation, Public Administration, Mykolaiv. [in Ukrainian].
22. Fedoruk, A.M. (2012), "Transformation of the regional policy of Ukraine in the context of European integration processes", Abstract of candidate dissertation, Public Administration, Donetsk. [in Ukrainian].
23. Hacken, G. (1980), *Synerhetyka : perevod s anhlyyskoho V. Y. Emel'yanova pod red. YU. L. Klymontovycha y S. M. Osovtsa* [Synergetics : translation from the English Emel'yanov, V.I. under ed. Klimontovich, Yu. L. and Osovets, S. M.], World, Moscow. [in Russian].
24. Chervyakova, O. V. (2016), "Development of mechanisms of transformation of public administration in the context of social changes", Abstract of doctor dissertation, Public Administration, Kyiv. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.11.2018 р.